

**Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет**

Кафедра історіографії та джерелознавства

*Присвячується
85-річчю
Дніпропетровського
національного університету*

**ІСТОРІОГРАФІЧНІ
ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ
ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ**

**Історіографія та джерелознавство
в часовому вимірі**

Міжвузівський збірник наукових праць

**Дніпропетровськ
РВВ ДНУ
2003**

А.Є. Атаманенко

Національний університет «Острозька академія»

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЙНОЇ НАУКИ В ЛИСТАХ ЛЕВА БИКОВСЬКОГО ДО ЛЮБОМИРА ВІНАРА

**Проаналізована діяльність, висвітлені основні етапи життя та Опубліковано
епістолярій Л. Биковського.**

Сучасна материкова історіографія протягом останніх кількох років приділяє все більше уваги розвитку науки в діаспорі. Такий інтерес є цілком закономірний і дозволяє розглядати український історіографічний процес цілісно. Джерельна база таких досліджень, на жаль, через різні причини переважно залишається малодоступною для материкового історика. При цьому в українських архівах за межами України зберігається величезний масив джерел до вивчення різних аспектів інтелектуального життя української діаспори [13, с.134 -136].

Зокрема, важливі джерела до вивчення історії української історичної науки в діаспорі містить архів Українського Історичного Товариства в м. Кенті (США). Серед інших матеріалів тут зберігаються офіційні документи УІТ, значний обсяг листування відомих українських учених, серед яких - історики Олександр Оглоблин, Наталія Полонська-Василенко, Дмитро Дорошенко, о. Іриней Назарко, археологи Ярослав Пастернак, Петро Курінний, письменниця Докія Гуменна, літературознавці Юрій Лавріненко, Петро Одарченко та багато інших. Серед епістолярію зберігаються також листи відомого українського бібліографа й книгознавця, дійсного члена Української Вільної Академії Наук і одного із членів-засновників Українського Історичного Товариства Лева Биковського.

Ім'я Лева Юстимовича Биковського (1895 - 1992), як і багатьох наукових діячів діаспори, досить відоме сьогодні за межами України, лише відносно недавно повернулося на батьківщину. Хронологія цього повернення виглядає таким чином. 1995 року на рідній вченому Звенигородщині було заплановано заходи з нагоди відзначення 100-річчя від дня його народження, які передбачали оформлення тематичної експозиції в Звенигородському краєзнавчому музеї, проведення вечора пам'яті, присвяченого Л. Биковському, в його рідному селі Вільховець, проведення в бібліотеках Черкаської області читань, присвячених популяризації його творчої спадщини тощо [14]. У травні

© Атаманенко А.Є., 2003

1995 р. Національною парламентською бібліотекою та Комісією з історії науки й техніки Наукового товариства ім. Шевченка було проведено наукові читання, присвячені Л. Биковському¹. Подібні читання були проведені в жовтні того ж року Інститутом української книги [19, с. 96 -107]. У 1996 р. Національною парламентською бібліотекою України в серії «Видатні діячі української книги» було видано біо-бібліографічний покажчик «Левко Устимович Биковський (1895 - 1992)» [17]. У червні того ж року у Вільховці на честь дослідника встановлено пам'ятний знак [21]. Крім того, Українським Історичним Товариством та Національною парламентською бібліотекою України укладено «Проект дослідження книгознавчої, бібліотекознавчої та бібліографічної діяльності Л. Биковського в Україні» [20].

У 1997 р. спільними зусиллями Українського Історичного Товариства, Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Комісії бібліографії та інформатики Міжнародної асоціації українців було перевидано авторський покажчик друкованих і рукописних праць науковця «У службах українській книжці» [10], уперше виданий у 1972 р. у Денвері [4] та доповнений за 1972 - 1980 рр. [5]. Того ж року відомий український джерелознавець М. Ковальський опублікував статтю про теоретичні й практичні здобутки Лева Биковського в галузях бібліотекознавства й книгознавства [16, с. 52 - 56]. У цілому ж дослідження, присвячені Л. Биковському, сьогодні не є численні [15, с. 67 - 73; 12, с. 200 - 205; 11, с. 11 - 36]. На жаль, дотепер не перевидано спомини бібліолога «Від Привороття до Трапезунду» (Мюнхен; Денвер, 1969) та «Книгарні - Бібліотеки - Академія» (ІУІМунхен; Денвер, 1971), а також дослідження з українсько-єврейських відносин, присвячене відомому політичному й освітньому діячеві Соломонові Гольдельману (Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1980) [1; 2; 23], уперше видані Українським Історичним Товариством.

Лев Биковський народився 10 квітня (ст. ст.) 1895 р. у родині Юстима та Ганни Биковських у с. Вільховець на Звенигородщині. Навчався у Київській реальній школі, Комерційній школі в Звенигородці. По закінченні школи зі срібною медаллю вчився в Політехнічному, згодом - Лісовому інститутах у Петербурзі. У цей час Лев Биковський стає активним діячем українського національно-культурного руху, цікавиться українською книжковою справою [18, с. 102]. Під час Першої світової війни він служив при «воєнно-дорожному відділі Міністерства внутрішніх справ», пізніше - на Закавказькому російсько-турецькому фронті. Перебуваючи в Трапезунді, він заснував українську книгарню видавничого товариства «Друкар», опублікував перші публіцистичні статті.

¹ У читаннях взяли участь Н. Казакова, С. Білокінь, Ф. Погребняк та ін.

Під час українських визвольних змагань Л. Биковський працював у Міністерстві закордонних справ УНР, за часів гетьманату займався організацією українських видавництв і друкарень, з 1919 р. працював у Національній бібліотеці в Києві.

У жовтні 1921 р. Лев Биковський виїхав до Польщі, де навчався на історико-філологічному факультеті Варшавського університету, закінчив курси бібліотекознавства Варшавської публічної бібліотеки. Після переїзду в 1922 р. до Чехословаччини навчався на економічно-кооперативному факультеті Української господарської академії, який закінчив у 1927 р. з дипломом інженера-економіста. Весь час свого навчання Л. Биковський займався редакторською і видавничою справою, співпрацював у Українському науковому інституті книгознавства. На формування вченого-бібліолога великий вплив мав відомий чеський теоретик-бібліограф Владислав Ян Живний, під керівництвом якого Лев Биковський працював у Чехословацькому бібліографічному інституті та Національній бібліотеці в Празі й займався теоретичною бібліологією [22, с. 27]. По поверненні до Варшави Лев Биковський працював у Варшавській публічній бібліотеці, яку очолив у 1942 р., викладав у заснованій ним у 1929 р. Бібліотекарській школі. У цей час Лев Биковський був обраний членом Бібліографічної комісії НТШ у Львові. У 1930-х рр. став співзасновником Українського чорноморського інституту' [24; 9, с. 15 - 18; 7; 8] у Варшаві, у якому став секретарем. Пізніше став у витоків Українського суходолового та Українського океанічного інститутів [6].

Після Варшавського повстання 1944 р. виїхав з родиною до Німеччини, а в 1948 р. - до Америки. У Німеччині спільно з В. Дубровським і В. Державним відновив видання «Чорноморського збірника», діяльність Українського суходолового і Українського океанічного інститутів, у 1945 р. започаткував видання українського циклоstileвого часопису «Короткі вісті». Після заснування Української вільної академії наук очолив її книгознавчу комісію. Але, як і пізніше більшість мешканців таборів для переміщених осіб, у червні 1948 р. переїхав до Сполучених Штатів Америки.

З 1948 по 1954 р. Лев Биковський мешкав у Нью-Йорку, а від 1954 р. - у Денвері (Колорадо). У Нью-Йорку він включився в наукове життя - став членом управи, заснованої 1950 р. Української вільної академії наук у США, засновником Чорноморської комісії Академії, засновником (разом із Іваном Світом) Інституту зеленої України. Переїхавши до Денвера, він заснував «Денверську групу Української вільної академії наук у США», де став секретарем. Багато уваги дослідник приділяв збиранню джерельних матеріалів про українське еміграційне життя в Америці, писав і стимулював інших до написання спогадів

У 1960-х рр. Лев Биковський став одним із засновників Українського бібліологічного інституту (спільно з Л. Винарем), підтримав ідею створення

україномовного історичного журналу «Український історик» та Українського історичного товариства, де пізніше активно співпрацював майже до самої смерті. Крім УІТ, Л. Биковський співпрацював з УВАН у Нью-Йорку, Українським технічно-господарським інститутом, Інститутом дослідів Волині (Вінніпег) та іншими, друкував свої праці в журналах «Український історик», «Визвольний шлях», «Літопис Волині», «Наукові записки УТП» та інших виданнях у різних країнах. У 1971 р. Лев Биковський отримав учений ступінь доцента в галузі книгознавства, наданий професорською радою економічного факультету УТП. Помер учений у січні 1992 р.

Лева Биковського й відомого українського історика та організатора наукового життя Любомира Винара довгі роки об'єднували дружні відносини й багато спільних наукових проєктів. Як уже згадувалося, вони в 1961 р. заснували й очолили Український бібліологічний інститут. Лев Биковський, безумовно підтримавши ідею створення українського історичного журналу на чужині і, пізніше, Українського історичного товариства, став членом-засновником і ентузіастом УІТ, активно співпрацював у журналі «Український історик». Любомир Винар був редактором багатьох книг бібліолога. Пізніше Л. Биковський згадував про свою співпрацю з редактором «Українського історика» і секретарем, а згодом головою УІТ: «Назагал підстави і види нашої співпраці усталюватися під час побачень та в нашому листуванні. У своїх науково-організаційних мандрівках д-р Л. Винар завжди знаходив час відвідати мене в Денвері. Ці відвідини часто перетворювалися у справжні довірочні конференції, присвячені різним питанням наукового життя, історії і бібліографії. Обширне листування наше продовжувало і доповнювало їх» [3, с. 63].

Листи Лева Биковського до Любомира Винара¹, які тут публікуємо, написані в 1963 та 1964 рр., хоча в цілому масив листування між ними представлений в архіві Українського історичного товариства кількома десятиліттями. Листування саме цих років стало об'єктом уваги тому, що це був час становлення журналу «Український історик», який редагував Л. Винар, і початків формування Українського історичного товариства, яке пізніше об'єднало багатьох українських учених.

Листи надруковано на машинці на папері формату А4, кожен підписаний автором, є рукописні вставки. У тексті збережені авторські підкреслення. Рукописні вставки подано курсивом. Друкуємо листи зі збереженням правопису автора, виправляючи лише безсумнівні помилки.

¹ Любомир Роман Винар (нар. 2 січня 1932 р.) ~ відомий український історик і бібліограф, засновник і багаторічний редактор журналу "Український історик", ініціатор і багаторічний голова (від 1980 р.) Українського історичного товариства. З 1951 р. - в США. Голова Історичної секції УВАН у США президент Світової наукової ради СКУ Автор численних праць з історії української козаччини та історіографії. Голова Історичної секції УВАН у США, президент Світової наукової ради СКУ.

\ № 1

Жовтень 28, 1963
 x Денвер, Колорадо

До: Вп. Пана Л. Винара,
 філ. д-ра в Боулдері, Колорадо

\
 Високоповажаний Пане Докторе!

Дякую за ласкаву відповідь і згоду виголосити доповідь на чергових сходах Денв. групи УВАН дня 16 листопада 1963, в суботу о год. 6-ій веч. Сьогодні замовив залю на цей день в Публ. Бібліотеці.

Тема доповіді: «Максим Перебийніс – трибун української черні», що Ви її вибрали, з циклу Ваших студій над укр. козачиною, є вельми цікавою і напевне стягне більшу аудиторію, тим більше, що дещо з цього вже було друкване з Вашої руки в кварталнику «ОВИД», Чикаго. Тепер, маючи до диспозиції цілий вечір, Ви зможете ширше розгорнути цю тему...

Безперечно, що виставка Ваших творів підчас засідання буде окрасою засідання і дуже прошу принести їх якнайбільше!

В зв'язку з вищеподаним я від сьогодні почав вгтовляти запрошення на засідання, для контролю дозволю собі і Вам надіслати.

Так, в своєму часі я читав в пресі про збори «ЗАРЕВА»¹ і доручення Вам редагувати «Історичний Збірник»². Тепер виявляється, що то буде кварталник. Широ Вам бажаю щоб Ви були щасливіші в цих справах за Вашого брата – дра Богдана Винара³ в його редагуванні «Розбудова держави»⁴ з доручення

¹ «Зарево» – студентсько-академічна організація національного солідаризму, заснована в Мюнхені в 1949 р. Діяла в 1950-х і в ранніх 60-х рр. ХХ ст. До неї входили Марко Антонович, Аркадій Жуковський, Богдан Винар, Любомир Винар. Микола Плав'юк та ін. Видавався інформаційний бюлетень «Листок дружби» і журнал «Розбудова держави».

² «Історичний збірник» – йдеться про запланований з початком 1960-х рр. збірник наукових праць Української вільної академії наук. Не був виданий. Головним редактором був І. Лисяк-Рудницький.

³ Богдан Винар (нар. 1926 р.) – відомий економіст і бібліограф, член-засновник «Зарева», д. член УВАН, НТШ та УІТ, редагував журнал «Розбудова держави» в 1950 роках. З 1950 р. в СІЛА. Автор праць з історії української економіки, бібліотечних наук, співробітник ЕУ. Співпрацював в Денвері з Левом Биковським.

⁴ «Розбудова держави» – кварталний журнал «Зарева», кілька чисел було видавано з 1949р. циклоцилом у Мюнхені, з 1951 р.-друкувався ш журнал у Монреалі, в 1954 р. - у Клівленді, 1955 - 1957 рр. - в Денвері. В 1949 - 1952 рр. редагував М Антонович 1954- 1957 рр. - Б. Винар.

тогож «ЗАРКВА»! І так само як я охоче брав уділ в його намірах, так само охоче візьму уділ і в Ваших піприняттях в цьому напрямі

Я можу дати Вам статтю п. з. «До проблематики життєпису Юрія Липи» розміром біля 10 сторін. Він був вбитий десь 2 серпня 1944, отже потрібує той матеріал для третього числа за 1964 рік в пошану 20-ліття з дня смерті. Я таку статтю виготовлю Вам заздалегідь. Вона буде оперта не тільки на моїх особистих споминах але на біля 25 джерелах, поданих в кінці статті.

Незалежно від того я маю дещо матеріалу приготовленого для 2-го Збірника – Литовського, який вже не вийшов. З того матеріалу можу частину дати Вам до відділу «З Архіву»: 1. Свідок, що його видав міністр Ів. Огієнко Ю. Липі до вступу до Познанського університету, 2 Лист пок. Іл. Косенка з Парижа про перебування Ю. Липи в Парижі і арешт його за крадіжку книжки в книгарні. 3. Витяг з листа до мене дра В. Безушка про Липів за час їх перебування в Яворові. Було би добре щоби Ви, буваючи в Денвері, знайшли час відвідати мене вдома і на місці оглянути ці матеріали, тоді я переписав би їх на машині в вигляді пристосованому для друку.

Незалежно від того, як вже було говорено, я маю для Вас томи 1-4 «Зошитів Історичних» польських із Парижа, про які можете написати відповідну замітку, тоді може вони надсилатимуть Вам ці публікації за дармо?

З огляду на вищезгадане варто би умістити і бібліографічну замітку про Збірник: ЮРІЙ ЛИПА (1900 - 1944). кн. I, Женева (Майнц Кастель) 1947.

Незалежно від того в міжчасі я почав складати свій життєпис. З того написав вже п'ять розділів від 1895 до 1918 року: 1. По лісничівках Звенигородщині (вслано до друку до «Визв. шляху». (1895 - 1905)¹. 2. Звенигородська Комерційна Школа (1905 - 1912), після доповідження цього матеріалу може бути друкований. 3. В Петрограді (1912 - 1915), після доповідження може бути друкований. 4. На Північному фронті (1915 (16)), вслано до друку в «ОВИДІ». 5. Українці в Тралезунті у ХХ-му ст. (1917 (18))². Доповідалося, вслано до друку в «Визв. Шляху».

Після опублікованих згаданих п'яти розділів в різних часописах приступлю до написання другого циклу п. н. «Київська доба» (1918 - 1921), що становитиме «другий» том моїх споминів. Рівно ж за пів року буде готова моя розвідка «Українці в Денвері, історичний нарис».

Після Вашої доповіді слідуюче засідання відбудеться наприкінці січня або на початку лютого. Доповідатиме пані Марія Галун-Бльох *на тему "Укр. етнограф Губенко в американській літературі. Літ.-істор. нарис. Наступне*

¹ Дописано від руки.

² Пізніше було опубліковано в споминах «Книгарні - Бібліотеки - Академія...».

засідання в квітні травні 1964 я займаю своєю доповіддю. Чимало і доповідж-них на наших засіданнях матеріалів зможе використати в своєму кварталнику'.

Ваш Л. Биковський

№ 2

Серпень 20, 1964
Денвер, Колорадо

До: Хвальної Редакції
Укр. Історика
в Боулдері

Високоповажаний Пане Редакторе!

Вернувши з поїздки до Нью Йорку й Вашингтону до Денверу маю честь зголоситися до дальшої співпраці.

1. З розмов з редактором «Історичного збірника» УВАН² і членами Управи відніс враження що видання першого збірника є ще музикою дальших днів: ще не усталений зміст, ще не зібрані кошти і внутрішні протиріччя...

2. Тому було прикро, що я не зміг взяти зі собою певну кількість примірників УІ про який знають на Сході ЗДА і питають про нього.

3. У зв'язку з цим дозволяю собі спитати як стоїть справа видання чергового подвійного УІ за 1964 рік і як стоїть справа відбитки з нього моєї статті про Юрія Липу?

4. Я був Вам надіслав виправлену статтю-реценз \times на працю проф. С. Гсш-дельмана³ «Автономія...» для слідуючого чиста, отже яка її доля?

5. В справі рецензії на Щоденник п. М. Шаповала⁴, тт. 1-2, Нью Йорк 1958 я розмовляв в Нью Йорку з інж. Олексом Козловським, який був близький

¹ Виділений курсивом текст дописано від руки.

² «...редактором Історичного збірника УВАН...» - йдеться про І. Лисяка-Рудницького.

³ Соломон Гольдельман (1885- 1974)-громадський діяч, соціолог-економіст, член Центральної ради, за Директори - секретаря в справах національних меншостей, пізніше - товариш мін. торгу й пром-сти, згодом - тов. мін. праці. З 1920 р. - на еміграції. З 1922 р. - доцент, з 1925 р. - професор Української Господарської Академії в Подєбрадах, згодом - УТП. З 1939 р. - в Палестині. Викладав у Л. Биковського.

• Микита Шаповал (1882 - 1932) - відомий політично-громадський діяч, публіцист, соціолог і письменник, член Центральної ради, уряду В. Винниченка, Директорії. Видавець і співредактор журналу «Українська хата» (1909 - 1914). З 1919 р. - на еміграції - в Будапешті, згодом - у Празі. Автор численних публіцистичних праць і спогадів.

до тогочасних подій і знає всі скорочення прізвищ в цьому творі. Він відповів, що охоче напише того роду рецензію на УІ, якщо редакція звернеться до нього у цій справі. Тому подаю Вам його адресу Пишучи до нього в цій справі звольте покликатися на мене, це йому нагадає нашу розмову і прискіпшить справу, тому що я не можу написати того роду еляборат...

6. Пересуваючи в Нью Йорку і Вашингтоні я розмовляв з різними особами. Зокрема добродій А. Трачук, кол. редактор «Кременецького Вістника» зголосив до УІ розвідку «Укр. преса за німецької окупації в 1941 - 1944 рр.» історично-бібліографічного характеру. Цю розвідку¹ він нині викінчує, має її реферувати на засіданні Іїббіологічної Секції УВАН в Нью Йорку і після того перешле Вам через мене. Він має різні непорозуміння з УВАН, особистого характеру; і бажає друкуватися поза цією установою. Він має велику збірку архівних матеріалів, відозв, летючок, часописів і т.п. матеріалів зі згаданих часів.

7. Проф. Микола Чубатий¹, якого я зустрів в книгарні Сурмача, повідомив мене, що в Римі стараннями Митрополита Сліпого² засновується Український Католицький Університет для всіх віровизнань, праці якого мають бути оперті на архівах Ватиканської Бібліотеки, він є запрошений, між іншим на викладача, і можливо невдовзі переїде з Нью Йорку до Риму...

8. Инж. Ю. Сластіон³ виготовив розвідку «Про церкву Мазепи в Суботіві», історично-мистецького характеру, буде її доповідати на одному із засідань

¹ Микола Чубатий (1889 - 1975) - відомий історик української церкви й права, дійсний член НТШ. Вивчав теологію, історію й право у Львівському та Віденському університетах, професор Львівського таємного Українського університету (1920 - 1923). Греко-католицької богословської семінарії, згодом - Академії (1927 - 1938), УВУ та Українського католицького університету (з 1963). З 1939 р. - у США, засновник і перший голова НТШ в Америці. Автор багатьох досліджень з історії церкви та права. Член-засновник УІТ.

² Сліпий Йосиф (1892- 1984)- видатний діяч Української і католицької церкви, Верховний архієпископ Львівський і митрополит Галицький. Доктор богослов'я, проф. догматики, пізніше - ректор Греко-іштоллицької духовної семінарії у Львові (Греко-католицької богословської академії), організатор Богословського наукового товариства, засновник та редактор кварталний «Богословія» (з 1923 р.), з 1931 р. - заступник голови Українського католицького союзу. Неодноразово був засуджений радянською владою й відбув 18 років у заслання в таборах Сибіру та Мордовії. Звільнений з таборів за клопотанням Папи Римського, 1963 р. переїхав до Риму.

³ Юрій Сластіон (1903 - дату смерті встановити не вдалося) - архітектор, маляр і композитор, народився в Миргороді, з. 1949 р. - у США, Автор живописних, музичних творів, наукових статей.

Де т Групи УНАН і після того має намір друкувати її в «Новому Літописі». ВІННІПЕІ Було би добре щоби Ви, перебуваючи випадково, в Денвері зазнайомились і цим матеріалом і може перетягли його на сторінки УІ?..

9 З розмов з різними особами маю можливість подати для відділу: Над чим щмцююм- українські науковці слідуючи відомості:

1. Гречук виготовив для друку такі розвідки: 1. Українська преса за ЧВІ m німецької окупації України в 1941 - 1944 рр. історично-бібліографічно- III характеру 2 Робітнича справа на Україні в 1941 - 1944 рр. і Vкр і господарство Н 1941 - 1944 рр. 4. Бібліографія розпоряджень та оголошень виданих жидівськими громадами на Україні і німцями в 1941 - 1944 рр (між іншим ця тема була зголошена на УВАН-і в Нью Йорку, яка перелякалась і відкинула цей виклад, у той же час жидівські наукові кола вельми зацікавились тим і побиваються за цими матеріялами, але власник їх і автор вважає що вони мають бути оголошені передовсім на сторінках укр. наук, видань!)

Микола Чубатий працює над монументальною розвідкою - «Історія християнства в Україні», що має обіймати три томи. Том І-й вже друкується в Мюнхені, Німеччина, том ІІ-й виготовляється. Публікація вийде в серії: «Ukrainien Catholique University Press, Roma».

Петро Одарченко¹ працює над: 1. Продовженням монографії про Л. Українку, 2. Над поширенням своєї щойно виданої розвідки про «Світову славу Шевченка», Чикаго 1964, 8, 55 ст. Вид. Укр. Публ.-Наук. Інституту'.

Антон Лук'яненко. Англія, працює над дослідями лікування язви шлунка без операції з успішним вислідом. Позатим продовжує розпочаті його пок[ійною] дружиною Марією Лукіяненко «Старогрецькі міти» (в місячнику «Визвольний шлях») і розпочав списувати свої спогади.

Левко Чикаленко² працює над спогадами з доби перебування в Польщі і поглиблює розвідку про «українців» на о. Сахаліні (айносів), яку має виголосити на засіданні Денверської Групи УВАН.

¹ Петро Одарченко (нар. 1903 р.) - відомий український літературознавець, мовознавець і фольклорист. Закінчив Ніжинський педагогічний інститут. Неодноразово був на засланні в Сибіру, Казахстані. У кінці Другої світової війни емігрував до Німеччини, де викладав у Православній богословській академії. З 1950 р. - у СІЛА Дійсний член УВАН і УГГ.

² Лев Чикаленко (1888 - 1965) - відомий іромадсько-політичний діяч і археолог, дійсний член НТШ (з 1932 р.) і УВАН (з 1945). З 1920 р. - на еміграції в Польщі, Чехословаччині, Франції, Німеччині. З 1948 р. - у СІЛА. Автор багатьох праць з археології.

Василь Іванис' викінчив і нині друкує п'ятий том своїх мемуарів п. з. «Стежками життя».

Докія Гум енна² приготував для друку окремою книжкою свою розвідку «Родинний альбом», що закінчується публікуватись на сторінках «Нових днів» (Торонто), видання має вийти фотографічним способом з Ілюстраціями. Одн очасно має готову для друку свою чергову книжку п. з «Благослови Мати».

Українська Вільна Академія Наук у США, з осідком у Нью Йорку, друкує Х-й том своїх англословних «Анналів», в яких поруч розвідок буде вміщений показник змісту й осіб за перших 10 томів.

Ігор Соневицький³ виготовив для друку монографію про «Артема Веделя», укр. духового композитора (1767 - 1806). яка невдовзі має вийти в серії видань УВАН у США.

10. Закінчуючи ці відомості і маючи надію побачитися особисто лишаюся з глибокою пошаною і привітом - Л. Биковський

№ 3

Вересень 9, 1964
Денвер, Колорадо

До Хвальної Редакції
Укр. Історика
в Боулдері, Колорадо
Високоповажаний Пане Редакторе

Маю шану повідомити, що:

1. Залучую при сьому чек на 15 дол. за продані 15 примірників УІ. Варто мені підкинути ще 5 прим, для датешого розпродажу

¹ Василь Іванис (1888 - 1974) - інженер-технолог і економіст. Після Визвольних змагань перебував на еміграції в Чехо-Словаччині, Польщі, Німеччині З 1948 р. - у Канаді. Викладав в Українській господарській академії. УТП Автор праць з хімії, економіки, історії.

'Докія Гуменна (1904 - дату смерті встановити не вдалося) - письменниця, належала до спілки «Плуг», авторка багатьох літературних творів. З 1951 р. - на еміграції в СІЛА

³ Ігор Соневицький (нар. 1926) - композитор, музикознавець і диригент, учився у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові, Музичній академії у Відні. Державній музичній академії в Мюнхені. З 1950р.-уСША, викладав в Українському музичному інституті в Нью-Йорку (очолював у 1959 - 1960 рр), диригент хору «Думка» Автор багатьох музичних ті наукових творів Дійсний член УВАН і НТШ.

2. Добродій Юрій Мошинський, з Денверу, передплатник УІ не отримав до цього часу чч. 2-3, за 1964 рік Реклямував - тому я йому віддав свій примірник, котрий при нагоді прошу ласкаво мені звернути. Додаю до цього нову адресу Мошинського.

3. «Українські фонди в Слов'янській Бібліотеці» - так зветься праця молодого науковця д-ра Ореста Зілинського, що вийшла (у 1964 році?) в Празі, в Чехословаччині. Український відділ у тій бібліотеці нараховує 21 000 томів. Між ними є навіть першодруки І. Федоровича. Тексти основної статті - огляду подані в укр. і чеській мовах («Свобода», ч. 167, 1964).

3. УВАН у США, Нью-Йорк, закінчує друк 10-го Річника Шевченко (останній з цієї серії), з 30 - 40 ілюстраціями. Присвячений - «Пам'ятникам Шевченкові» (історичний огляд).

4. Вже пройшли третю коректуру всі матеріали Х-го тому англомовних АННАЛІВ УВАН у США, сподіваються, що на початку жовтня 1964 року цей том побачить світ...

5. Ред. Іван Світ¹, з дружиною, в першій половині вересня 1964 виїхав з Сіятлю Ваш. до Нью-Йорку, Н.Й. В зв'язку з цим пише більшого розміру статтю-спогади п.з. «Два роки на Далекому Заході ЗДА». Має в плані розвідку про українсько-ніппонські² взаємовідносини на Далекому Сході, 1918 - 1945 рр. розм. біля 100 - 120 ст. В травні-серпні 1964 Іван Світ мав у Сіятлі спеціальну працю для проф. Ом. Прицака³, який в липні 1964 виїхав з Сіятлю до Гарвардського унів. на постійне, а саме помагав йому в приготуванні рукописів для друку на спеціальній машині - текстів у туркестанських мовах та казахській. Праця буде продовжуватися впродовж зими 1964/1965 рр. Іван Світ також співпрацював з В. Несторовичем" (допомагав йому в редагуванні його СПОГАДІВ. Вони є вже в друку в Чикаго, на його власні кошти!..) Іван Світ співпрацював також з Г. Костюком⁵ у матеріалах про ОЛЕСЯ

¹ Іван Світ (1897- 1981(?))- український громадський діяч, журналіст і дослідник українського життя на Далекому Сході, з 1951 р. перебував в Америці. Був редактором і співредактором газет «Діло» (1932 - 1937), «Свобода» (1953 - 1989) Автор праць з історії українсько-японських відносин, персоналіїчних досліджень. Член УВАН, УІТ, співробітник журналу «Український Історик».

² Так у тексті. Має бути «японські».

³ Омелян Прицак (н. 1919) - відомий український тюркознавець, ініціатор створення й багатолітній керівник кафедр українознавства в Гарвардському університеті (США). Автор праць з тюркології, історії України. Дійсний член УВАН і НТШ.

⁴ Володимир Несторович (1895 - 1980) - економіст, публіцист і педагог. Редагував видання «Торговля і промисл» (1934 - 1939), «Наш контакт» (1954 - 1959), з 1959 р. був співредактором «Нашого світу» в Нью-Йорку. Помер в Детройті.

⁵ Григорій Костюк (псевдонім - Подоляк) (1902 - 2002) - літературознавець і критик, на еміграції - голова об'єднання письменників «Слово» (Нью-Йорк).

ДОСВІТНЬОГО', який був проїздом на Далекий Схід його подорожні враження та коментарі й інші світлини будуть видрукувані у черговому збірнику СЛОВО, ч. 3 в Нью-Йорку, що є в підготові до друку.

6. УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ФУНДАЦІЯ, з осідком у Онтаріо, Каліф. допомогова установа, виплатила укр. кільт. організаціям в 1963 році запомог в розмірі 235 дол. За 1964 рік буде виплачено у наступному 1965 році після чергової конвенції Фундації Увага: Гадаю, що Укр. Історики варто звернутися до Фундації за допомогою, для цього додаю адресу Прохання писати в укр. мові...

7. Галина Журба² має, в своїх шпаргалах, СПОГАД про «Польське Повстання проти німців», що був написаний в два роки після повстання.

8. Наразі це було би все...

З привітом *Л. Биковський*

Бібліографічні посилання

1. **Биковський Л.** Від Привороття до Трапезунд). Спочини (1895 -1918).- Мюнхен; Денвер, 1969

2. **Биковський Л.** Книгарні - Бібліотеки - Академія. Спомини (1918 - 1922). - Мюнхен; Денвер, 1971.

3. **Биковський Л.** Наша співпраця: риси до портрета Л. Винара (3 нагоди ювілею історика) // На службі Клію. 36. наук. пр. на пошану Любомира Романа Винара, 3 нагоди 50-ліття його наукової діяльності. - К., Нью-Йорк; Торонто; Париж; Л., 2000.

4. **Биковський Л.** У службах українській книжці: Біо-бібліографія. - Денвер, 1972.

5. **Биковський Л.** У службах українській книжці. Біо-бібліографія. Частина друга за 1972- 1980 роки. - Денвер, 1981.

6. **Биковський Л.** Україна над океаном. - О., 1945; 2-ге вид. - О.; Владивосток. 1946; 3-тє вид. - Франкфурт, 1946.

7. **Биковський Л.** Український Чорноморський Інститут // Визвольний шлях. - Жовтень, 1957 - Кн. 10/46(120).-С. 1125-1136.; Листопад 1957.-Кн. 11/47(121).-С.1255- 1265

8. **Биковський Л.** Український Чорноморський Інститут. - Мюнхен. 1970

¹ Олесь Досвітний - (1891 - рік смерті невідомий) - український письменник родом із Слобожанщини, соратник М. Хвильового. У 1930-х рр. був засланий і помер на заслання.

² Галина Журба (1988 - 1979) - українська письменниця родом із Поділля, авторка багатьох літературних праць. Перебувала на еміграції в США, померла у Філадельфії

А.С. Атаманенко

9. Биковський Л. Українські науково-дослідні інститути (1940- 1952) // Нові дні - Квітень, 1953
10. Биковський Лев У службах українській книжці / Упорядн Л. Винар та Я Ісаєвич - Л ; Нью-Йорк, 1997.
11. Винар Л. Лев Биковський: життя і діяльність (1895 - 1992) (Біографічний нарис) // Биковський Л. У службах... - С 11 - 36.
12. Винар Л. Лев Юстимові'ї Биковський // Укр. історик. - 1993. - Р 30 - 4 1-4.
13. Дашкевич Я. Українські ібірки в Нью-Йорку//Пам'ять століть. - 2001. -№ 2.
14. Додаток № 2 до постанови Колегії управління к\льтури від 5 жовтня 1995 р №11/3.// Архів УІТ в м. Кенті, США.
15. Казакова Н.В. Український книгознавець Л. Биювський - кореспондент Українського наукового інституту книгознавства // Історія бібліотечної справи в Україні 36 наук. пр. - К, 1995. - Вил. 1.
16. Ковальський М.П. Теоретичні та практичні здобутки в галузях бібліотекознавства та книгознавства видатного українського бібліолога Лева Биковського (1895 - 1992) // Наукові записки: Острозька академія. - Острог. 1997. - Т І.
17. Левко Устимович Биковський (1895 - 1992). Біо-бібліографічний покажчик / Укл. Н. Казакова. - К, 1996.
18. Лотоцький О. Сторінки минулого. - Варшава, IS'33. - 4.2.
19. Наукові Читання Інституту української книги, ітрисвячені 100-річчю з дня народження Л. Биковського //Бібл.-бібліогр. класифікації та інформ.-пошукові системи: Тези доп. міжнар. наук, конф., 10 - 12 жовтня 1995 р. - К., 1995.
20. Проект дослідження книгознавчої, бібліотекознавчої та бібліографічної діяльності Л. Биковського в Україні // Архів УІТ - Ф «Л. Биковський».
21. Хоменко В., Ольховий Я. У Вільховці відкрито пам'ятний знак Л. Биковському // Шевченків край. Громадсько-політична газета Звенигородщини. - № 49 (9609). - 19 черв. 1996.
22. Migon Krzysztof. Księgoznawstwo ukraińskie w dwudziestolecu miiędzywojennym i I Studia o książce. - Wrocław, 1976.
23. Solomon I. Goldeltnan: A portrait of a politician and äducator, 1885 - 1974.
24. Wynar L. Ukrainian Scholarship in Exile: The DP Period, 1945 - 1952. - Kent; Ohio, 1989.

Надійшла до редколегії 12. 06. 2002